

Światło kluczowe

W fotografii studyjnej tylko w nielicznych przypadkach wykorzystujemy jedno źródło światła. Przy realizacji większości zadań fotograficznych, bez względu na nasz styl oświetleniowy, podstawowym elementem przy projektowaniu oświetlenia planu zdjęciowego jest wybór światła kluczowego. Od decyzji, który z elementów formujących lub modelujących wiązkę świetlną zastosujemy, wynikają dalsze konsekwencje. Oprawy światła kierunkowego, dzięki którym otrzymujemy ostrzejsze i bardziej zdecydowane efekty zdjęciowe, zwłaszcza przy pozycjach źródła światła zawartych między 30° a 60° , powodują powstanie po stronie odświetlonej głębokich cieni. W małym studiu o jasnych ścianach światło resztkowe może wydatnie zmniejszyć ich głębokość, to jednak w większości przypadków są one nadal zbyt głębokie i pozbawione szczegółów. Wymaganą czytelność szczegółów we wszystkich partiach fotografowanego przedmiotu osiągamy poprzez dobranie właściwego dla danego obrazu kontrastu oświetleniowego. Taką rolę spełnia światło wypełniające, ale jest to temat na następne opowiadanie.

W poprzednich rozważaniach za najkorzystniejszą w wielu sytuacjach zdjęciowych uznaliśmy takie położenie światła kluczowe, kiedy kąt zawarty między osią optyczną kamery zdjęciowej a kierunkiem padania promieni świetlnych jest zawarty w granicach między 30° a 60° z prawej lub lewej strony kamery. Dla większej jednoznaczności przyjęliśmy, że pozycje po prawej stronie kamery zdjęciowej oznaczamy wartościami większymi od 180° . I tak na przykład pozycja światła kluczowego $300^\circ/30^\circ$ oznacza, że umieszczone jest ono po prawej stronie kamery zdjęciowej, druga liczba oznacza kąt pochylenia osi optycznej źródła światła.

Rozpatrzmy teraz kolejne przykłady, jak zmienia się charakter obrazu, zależnie od wybranego elementu formującego lub modelującego wiązkę świetlną.

a052

b053

Jako pierwszy wybraliśmy odbłyśnik 21 cm.

Reflektor Fomei 21cm

Wszystkie zdjęcia wykonane zostały przy tym samym poziomie energii lampy Fomei Digital 600. Pomiary naświetlenia wykonano światłomierzem Sekonic L-758 Cine z nasadką płaską, w tym przypadku uzyskaliśmy przysłonę f-8. Lampa Digital z tym odbłyśnikiem jest źródłem światła kierunkowego, przy zwrocie twarzy $\frac{3}{4}$ po stronie przeciwnej źródła światła pojawiają się głębokie cienie. Odbłyśnik Fomei 21 cm charakteryzuje się dużą równomiernością plamy świetlnej, dzięki temu cała postać jest jednakowo oświetlona, co jest widoczne na zdjęciu a. Przy niewielkiej odległości osoby fotografowanej od tła, pojawia się na nim wyraźny cień, o rozwiewających się konturach. W miarę oddalania się od osi optycznej źródła światła granice cienia są bardziej miękkie i płynne. W fotografii portretowej odbłyśnik 21 cm bardzo dobrze spełnia przy fotografowaniu mężczyzn. Do oświetlenia kobiet raczej zdecydujemy się na inne rozwiązanie.

a056

b055

Kąt rozsyłu wiązki świetlnej odbłyśnika 21 cm może być zmniejszony przez zastosowanie plastrów miodu o różnych gęstościach oczek siatki. W komplecie występują trzy plastry. Plaster miodu z największymi oczkami siatki zmniejsza kąt rozsyłu wiązki świetlnej do 30° , ze średnimi – do 20° , z najgęstszymi - do 10° .

Plastry Miodu 10, 20, 30 stopni

Te dwa zdjęcia wykonano przy wykorzystaniu lampy Fomei Digital 600 z odbłyśnikiem 21 cm z plastrem miodu 10° . Założenie plastra miodu powoduje nieznaczne zmniejszenie natężenia strumienia świetlnego o $1/3$ stopnia przysłony. W tym przypadku nie zwiększyliśmy czynnego otworu obiektywu i zdjęcia wykonano również przy przysłonie f-8. W ten sposób otrzymujemy minimalnie ciemniejszy ton obrazu, co najbardziej zauważalne jest na tle. Założenie plastra miodu powoduje zmianę jednorodności plamy świetlnej. Jej centralne partie są najjaśniejsze, w miarę oddalania się od centrum natężenia strumienia świetlnego maleje coraz bardziej, aż do wielkości niepowodującej efektu fotograficznego, czyli mówiąc inaczej uzyskujemy w ten sposób płynne zmniejszanie jasności oświetlanego przedmiotu od pełnej jego czytelności, aż po zanik szczegółów w ciemnych partiach obrazu. W ciasno skadrowanym

portrecie (zdjęcie „b”) działanie plastra miodu najbardziej widoczne jest przez zwiększenie głębokości cienia, rzucanego przez nos na prawy policzek. W luźniejszym kadrze dolne partie fotografowanej osoby otrzymują coraz mniejszą ilość energii promienistej i na końcowym obrazie oddawane są w coraz ciemniejszym walorze. Zwiększenie kierunkowości oświetlenia powoduje, że cień na tle jest ciemniejszy, a jego kontury coraz ostrzejsze. Plastry miodu zwiększają dramaturgię zdjęcia. Są często stosowane jako światło kluczowe przy oświetleniu portretów w niskim kluczu oświetleniowym, ale w innych pozycjach światła ($150-160^\circ$, lub $200-210^\circ$).

059

058

W każdym systemie oświetleniowym wśród akcesoriów znajduje się odbłyśnik blaszany o dużej średnicy wewnętrznej. Od średnicy odbłyśnika i jego geometrii zależy kształt formowanej przez niego bryły fotometrycznej. Srebrne wykończenie powoduje, że od bocznych ścianek odbłyśnika odbija się duża ilość promieni świetlnych i mimo odcięcia promieni centralnych przez blaszaną kopułkę, kąt rozwarcia wiązki świetlnych jest znacznie mniejszy, niż kąt formowany przez odbłyśniki o białym, matowym wykończeniu powłoki wewnętrznej.

Odbłyśnik Fomei 43 cm

Odblýśnik Fomei 43 cm ma mniejszy kąt rozwarcia wiązki świetlnej, niż odblýśnik 21 cm i daje bardziej kierunkowe światło. Jego sprawność świetlna jest około 130% wyższa niż odblýśnika 21 cm i dla lampy Fomei Digital 600, ustawionej dokładnie w tej samej pozycji, co poprzednio, i dla takiego samego poziomu energii notujemy wyższe natężenie strumienia świetlnego, co wymaga silniejszego przysłonięcia obiektywu (f-11,3). Ciasno skadrowany portret jest bardzo podobny w charakterze, jak dla odblýśnika 21 cm, jednak o bardziej zdecydowanym charakterze. W półzblizeniu różnice są bardziej zauważalne – dół postaci otrzymał mniejszą ilość światła, ale jego ubytek jest znacznie mniejszy niż przy stosowaniu plastrów miodu. Cień, rzutowany przez fotografowaną postać na blisko umieszczone tło, ma charakterystyczny wygląd: widzimy bardzo wyraźną granicę wąskiego, głębokiego cienia z bardzo szeroka strefą półcienia. Podobnie, jak odblýśnik 21 cm, jest bardziej przydatny do oświetlenia w portrecie męskim, niż damskim. Zalety tego odblýśnika są bardziej widoczne w pracach plenerowych z wykorzystaniem zasilacza akumulatorowego Fomei Power Star-2.

Zasilacz akumulatorowy Fomei Power Star-2

Większa sprawność świetlna pozwala na zmniejszenie energii błysku ponad dwukrotnie, co przekłada się na wykonanie większej ilości zdjęć z jednego naładowania akumulatora, a duża ilość promieni słonecznych odbitych i rozproszonych w atmosferze ziemskiej zmniejsza głębokość cieni po stronie odświetlanej. W warunkach plenerowych, przy zachmurzonym niebie zdjęcia wykonane przy oświetleniu osoby fotografowanej lampą z odblýśnikiem 43 cm mają charakter zbliżony do obrazów otrzymanych przy oświetleniu postaci bezpośrednimi promieniami słońca, toteż żartobliwie odblýśnik 43 cm nazywany jest „słoneczkiem”.

Odbłyśnik 16,5 cm, mimo mniejszej średnicy ma nieco większą sprawność świetlną, niż odbłyśnik 21 cm(f-8,3).

Odbłyśnik Fomei 16,5 cm

Otrzymujemy obrazy bardzo zbliżone charakterem, jak przy oświetleniu lampą z odbłyśnikiem 21 cm, cień rzutowany na tło jest nieco głębszy i ma bardziej rozwiane granice. Tego odbłyśnika raczej nie wykorzystujemy przy oświetlaniu portretów, chyba, że w połączeniu z parasolką, która działając jako płaszczyzna rozpraszająca przy parasolce półprzezroczystej, lub jako odbijająca przy parasolce białej lub srebrnej, całkowicie zmienia charakter oświetlenia.

064

065

Odblýsник Background ma wy¿sz¹ sprawnoœæ œwietln¹ ni¿ odblýsник 21 cm (f-8,7).

Reflektor T¹a Fomei

Jego g³ównym przeznaczeniem jest oœwietlenie t¹a, do portretu mo¿na wykorzystaæ go tylko z rozpacz¹.

067

066

Na zakończenie przykład źródła światła rozproszonego.

Softbox 40x120cm

Płaszczyzna rozpraszająca Fomei 40x120 cm, jako element modelujący wiązkę świetlną ma niższą sprawność świetlną niż odbłyśnik 21 cm i przy tym samej energii lampy Fomei Digital, co w pierwszym przykładzie zdjęciowym zanotowaliśmy przysłonę 5,6 4/10, zamiast 8. Bryła fotometryczna ma dwie osie symetrii, co pozwala zmieniać charakter oświetlenia o kąt 90°. Przy położeniu pionowym otrzymujemy jednak bardziej kierunkowe oświetlenie, co można zaobserwować porównując głębokość cienia w ciasniej skadrowanym portrecie, lub cień rzutowany na tło, który przy jej poziomym ułożeniu jest bardzo płytki i miękko stapia się z tłem.

W przypadku stosowania innych płaszczyzn rozpraszających otrzymujemy bardzo zbliżone efekty, a różnice będą wynikały z ich kształtu (prostokątne czy oktagonalne). Jako światło kluczowe są stosowane tylko w tonalnym stylu oświetleniowym.

072

074

Lista kierunkowych źródeł światła byłaby niepełna bez pokazania wykorzystania nasadki projekcyjnej jako światła kluczowego.

Spot Projektor Fomei

Jest to najbardziej kierunkowe źródło światła występujące w systemie oświetlenia błyskowego Fomei. Ma najniższą sprawność świetlną (f-4,8). Cienie na twarzy po stronie odświetlanej są niemal aksamitnie czarne, ton jest obrazu czysty i głęboki. W środku osi optycznej cienie rzutowane na tło mają ostro zarysowane granice, na obrzeżach wiązki świetlnej nieci rozplývają się, wskutek ugięcia promieni świetlnych. W fotografii portretowanej może być stosowana jako światło kluczowe w niskim kluczu oświetleniowym, w fotografii aktu – jako każde światło.

Pozowała: Marta.

Autor Leonard Karpilowski

Opublikowano w portalu SwiatObrazu.pl